

Neziskové organizace ve veřejných službách

Analýza jednotlivých veřejných služeb

základní otázky

- Které funkce by měly být ponechány na tržním mechanismu?
- Co by měl zabezpečovat veřejný sektor?
- Co mohou nejlépe zabezpečit jednotlivci a domácnosti, co neziskové organizace?
- Které funkce JSOU ponechány na tržním mechanismu?
- Co ZABEZPEČUJE/POSKYTUJE veřejný sektor?
- Co ZABEZPEČUJÍ/POSKYTUJÍ jednotlivci a domácnosti, co neziskové organizace?
- ...a také: JAKÝM ZPŮSOBEM, KDO JE SPOTŘEBITELEM, ...
CO, JAK, PRO KOHO

veřejné služby

„Veřejnými službami se rozumí služby vytvořené, organizované nebo regulované orgánem veřejné správy k zajištění, aby byla služba poskytována způsobem, který lze považovat za nezbytný pro uspokojení společenských potřeb při respektování principu subsidiarity“ [\[i\]](#).

[\[i\]](#) Příloha usnesení vlády ČR č. 164 ze dne 20. února 2002 k návrhu věcného záměru zákona o standardizaci vybraných veřejných služeb, vycházející z materiálů Rady Evropy a Evropské unie.

- **Zabezpečení veřejných služeb:** podpora ve smyslu garantování, organizování, regulování, financování a kontrolování veřejné služby.
- Při **poskytování** veřejné služby jde o **faktickou produkci veřejných služeb**. Poskytovateli mohou být ziskové soukromé firmy či fyzické osoby, neziskové veřejné organizace, neziskové soukromé organizace, ale také sektor domácností.

posun v roli státu a veřejných institucí

přímá produkce veřejných služeb

zabezpečování, garance vlastností

Do přímého poskytování veřejných služeb je zapojen jak stát, resp. veřejný sektor, tak i subjekty soukromé, nestátní, včetně neziskových organizací.

Náš projekt akcentuje především nestátní neziskové instituce.

„intuitivní“ pohled na neziskový sektor: „...v mnoha případech se ukazuje, že tyto společnosti zajišťují potřebné služby na daleko vyšší úrovni, jelikož je zde přímý prvek osobní účasti a snahy na vysoké úrovni. Vyplývá to hlavně z toho, že společnosti jsou ustavovány z osob, které považují poskytování služeb za poslání a ne za zaměstnání...vyšší osobní a profesní sepětí s daným problémem, vyšší míra operativnosti, lepší znalost prostředí...“

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/nezisk_organizace.html?year=PRESENT

- **Neziskové organizace** vymezujeme v souladu se Satelitním účtem neziskových institucí Českého statistického úřadu (dále také ČSÚ) pomocí přeformulované strukturálně-operacionální definice neziskových institucí.

- Pod pojmem **nestátní nezisková organizace (NNO)** rozumíme tyto právní formy: obecně prospěšná společnost, sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj. vč. odborových organizací), organizační složka sdružení a církevní právnické osoby.
- Zbylé právní formy, spadající do našeho vymezení neziskových organizací, označujeme souhrnně jako **ostatní neziskové organizace** (dále také oNO).

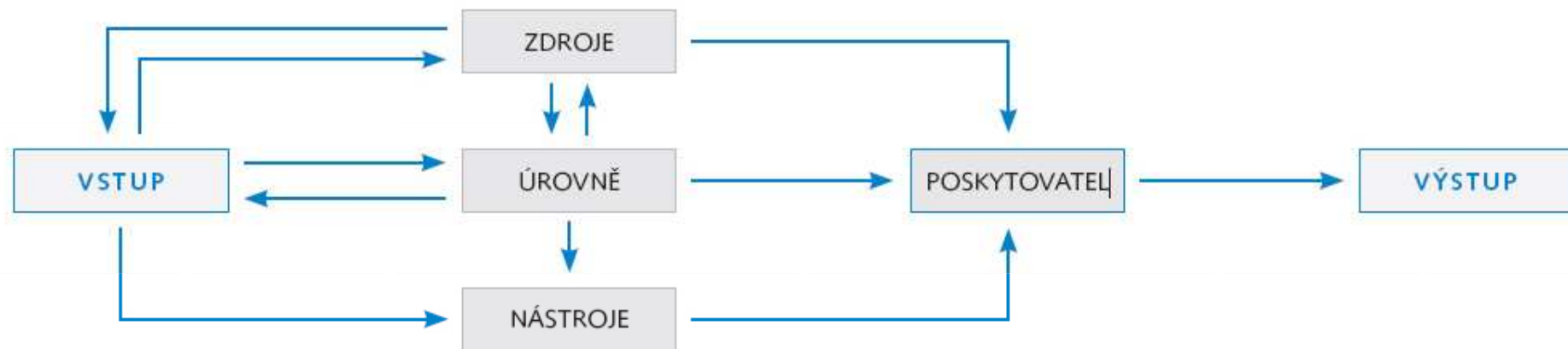
Celkově tedy rozlišujeme:

- **Nestátní neziskové organizace** (dále také **NNO**).
- **Ostatní neziskové organizace** (dále také **oNO**).
- **Organizace veřejného sektoru** (dále také **VERE**) – obvykle příspěvkové organizace, státní podniky a podobné organizace související s výkonem veřejné správy.
- **Ziskové organizace** (dále také **ZISK**) – podnikatelské subjekty – soukromé ziskové právnické a fyzické osoby.

cíle výzkumu

- Analyzovat skutečnou podobu poskytování a financování veřejných služeb na různých úrovních veřejné správy.
- Vyjádřit podíl jednotlivých poskytovatelů u vybraných veřejných služeb v České republice (zvláště pak podíl nestátních neziskových organizací).
- Formulovat konkrétní doporučení odpovědným orgánům veřejné správy vedoucí ke změně jejich postojů a chování vůči nestátním neziskovým poskytovatelům veřejných služeb.

logika výzkumu

okruhy výzkumu a použité metody

- Analýza finančních prostředků plynoucích z veřejných rozpočtů
- Analýza jednotlivých způsobů alokace finančních prostředků na zabezpečení veřejných služeb
- Vyjádření podílu poskytovatelů na výstupu (produkci)
- Analýza jednotlivých veřejných politik

způsoby zajišťování veřejných služeb

- Jednou z možností, či spíše balíkem možností, je **kontrakt** veřejného zabezpečovatele (garanta služby) **s externím poskytovatelem**. Dalším způsobem je samozřejmě poskytnutí služby **prostřednictvím vlastní organizace**, i tato možnost ovšem může nabývat různých forem. Službu lze finančně zajistit také **prostřednictvím poskytnuté dotace, resp. účelové dotace**. Výše uvedené způsoby lze také kombinovat.
 - Fantová Šumpíková – Rousek:
 - přímá produkce (tj. vlastními zaměstnanci),
 - vlastní příspěvková organizace, obchodní společnost, ve které má veřejný zabezpečovatel větší než poloviční podíl,
 - externí dodavatel,
 - kombinace výše uvedeného, či jiné způsoby (především prostřednictvím organizačních složek, apod.).

Náš projekt zaměřen především na způsob **využití „externího dodavatele“**, tedy subjektu stojícího mimo veřejnou správu. I když i tyto subjekty, zejména příspěvkové organizace, samozřejmě do výzkumu zahrnujeme také.

- Z nástrojů, které lze využít při zabezpečování většiny veřejných služeb prostřednictvím externích subjektů, jsme zvolili dotace poskytované především prostřednictvím Státní dotační politiky ČR vůči NNO, veřejné zakázky a veřejně soukromá partnerství.
- Další nástroje, které jsou typické a které se vztahují ke konkrétním veřejným službám, obsahuje část III. Vybrané veřejné služby.

Analýza vybraných veřejných služeb

Cílem

- je analýza stanovených cílů, obsahu a rozsahu veřejné služby, legislativního a tržního prostředí veřejné služby, charakteru veřejné služby.
- Součástí je rozbor nastavení politiky dané veřejné služby a jejího systému financování.
- Komparace s daty z:
 - ARIS-RARIS,
 - CEDRu,
 - ISVZ,
 - ROZBORu
 - odvětvových statistik.

Důležité otázky:

- Je v dané politice vymezen vztah k poskytovatelům veřejných služeb?
- Pokud ano, je formulován zvláštní vztah k neziskovým organizacím?
- Jak je definován výstup veřejné služby?
- Jak má být dosaženo kvality těchto veřejných služeb?
- Ovlivňuje kvalitu právní forma poskytovatele?

Vybrané veřejné služby v oblasti

- **Vzdělávání**
 - Vč. tělesné kultury a sportu
- **Kultura**
- **Sociální služby**
- **Zdravotnictví**
- **Služby ochrany životního prostředí**

Neziskové organizace ve veřejných službách

Veřejné služby ve vzdělávání

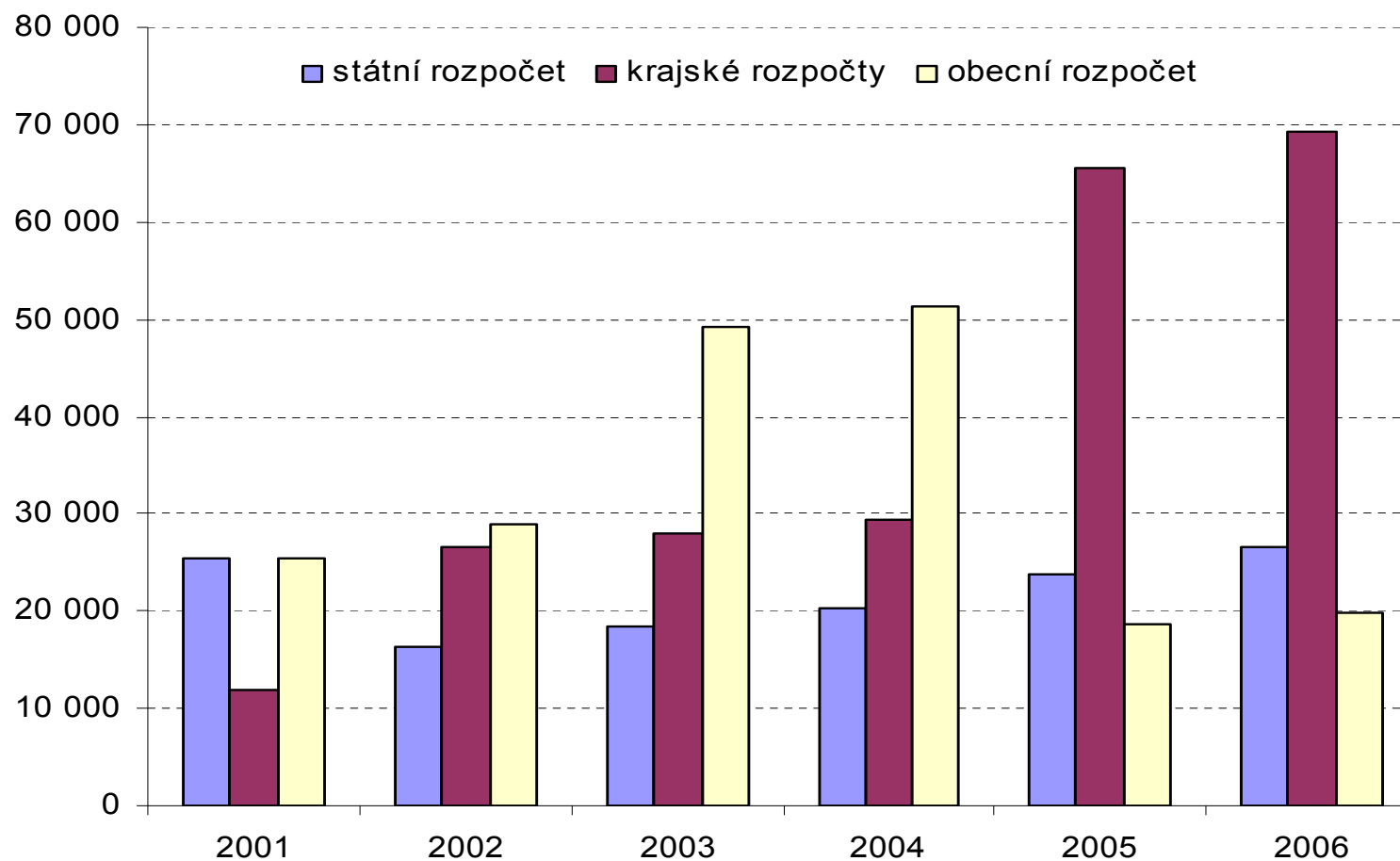
Počet škol a školských zařízení podle typu zařízení a poskytovatele mimo VŠ v ČR

Typ školy a školského zařízení	ZISK	NNO + oNO	VERE	Celkem
Předškolní vzdělávání	67 (1,3%)	59 (1,1%)	5 048 (97,5%)	5 174
Základní vzdělávání	41 (0,9%)	69 (1,5%)	4 449 (97,6%)	4 559
Střední školy	323 (17,6%)	108 (5,9%)	1 405 (76,5%)	1 836
Vzdělávání v konzervatoři	1 (5,6%)	3 (16,7%)	14 (77,7%)	18
Vyšší odborné vzdělávání	52 (27,0%)	19 (9,9%)	121 (63,1%)	192
Základní umělecké a jazykové školy	211 (29,1%)	32 (4,4%)	481 (66,5%)	724
Zájmové a další vzdělávání	52 (1,0%)	85 (1,6%)	4 980 (97,4%)	5 117
Školská výchovná a ubytovací zařízení	30 (3,9%)	38 (5,0%)	686 (91,1%)	754
Zařízení pro výkon ústavní, ochranné výchovy	4 (1,5%)	9 (3,4%)	248 (95,1%)	261
Školská poradenská zařízení	7 (3,4%)	7 (3,4%)	192 (93,2%)	206
Školská zařízení školního stravování	171 (1,9%)	103 (1,2%)	8 535 (96,9%)	8 809
Celkem	1 003 (3,6%)	563 (2,0%)	26 493 (94,4%)	28 059

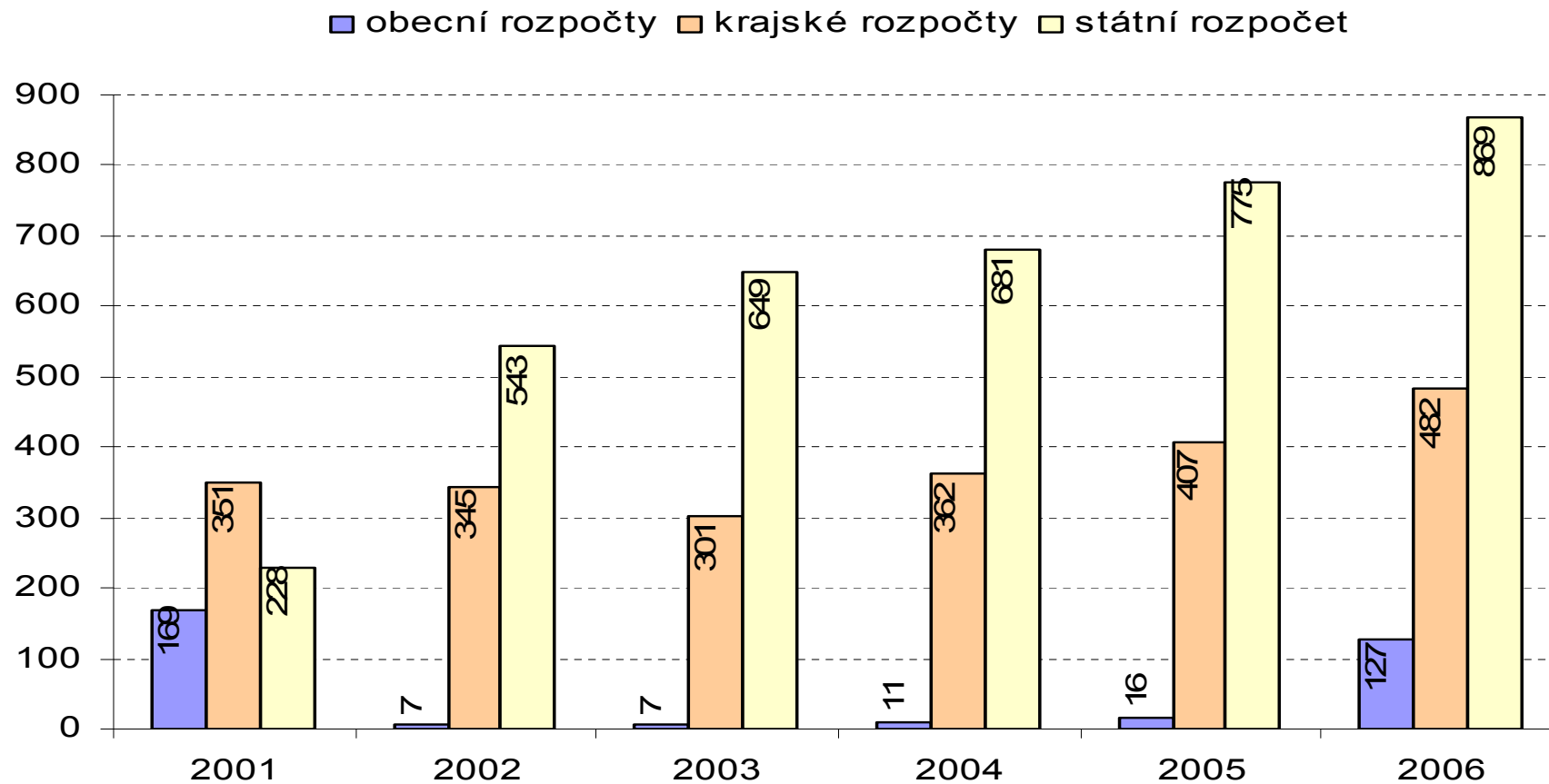
Problematika zabezpečování veřejných služeb

Šlapanice, 25. – 26. října 2007

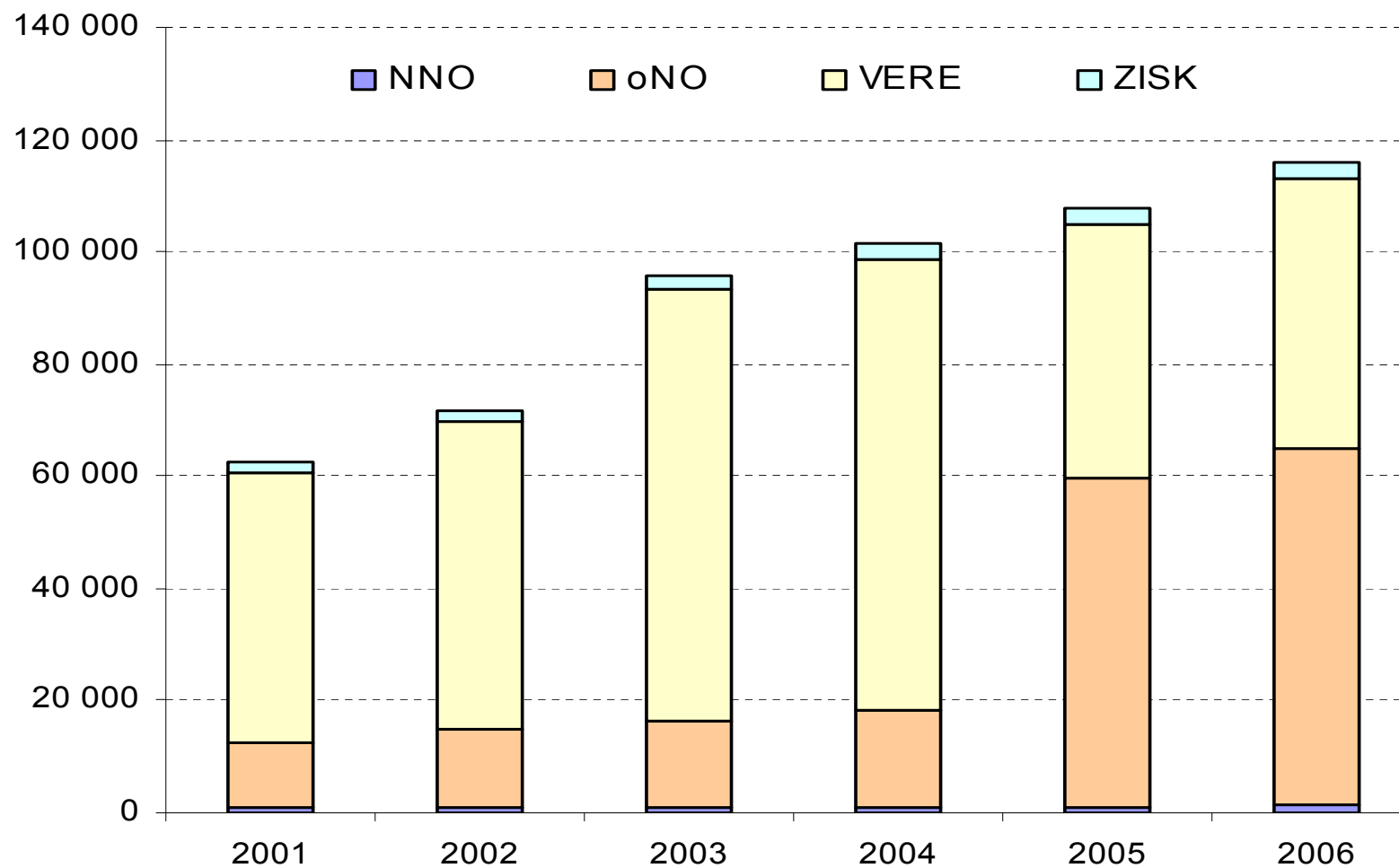
Vývoj finančních prostředků poskytnutých na oblast vzdělávání z veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Vývoj finančních prostředků na oblast vzdělávání z veřejných rozpočtů poskytnutých skupině NNO (v mil. Kč)

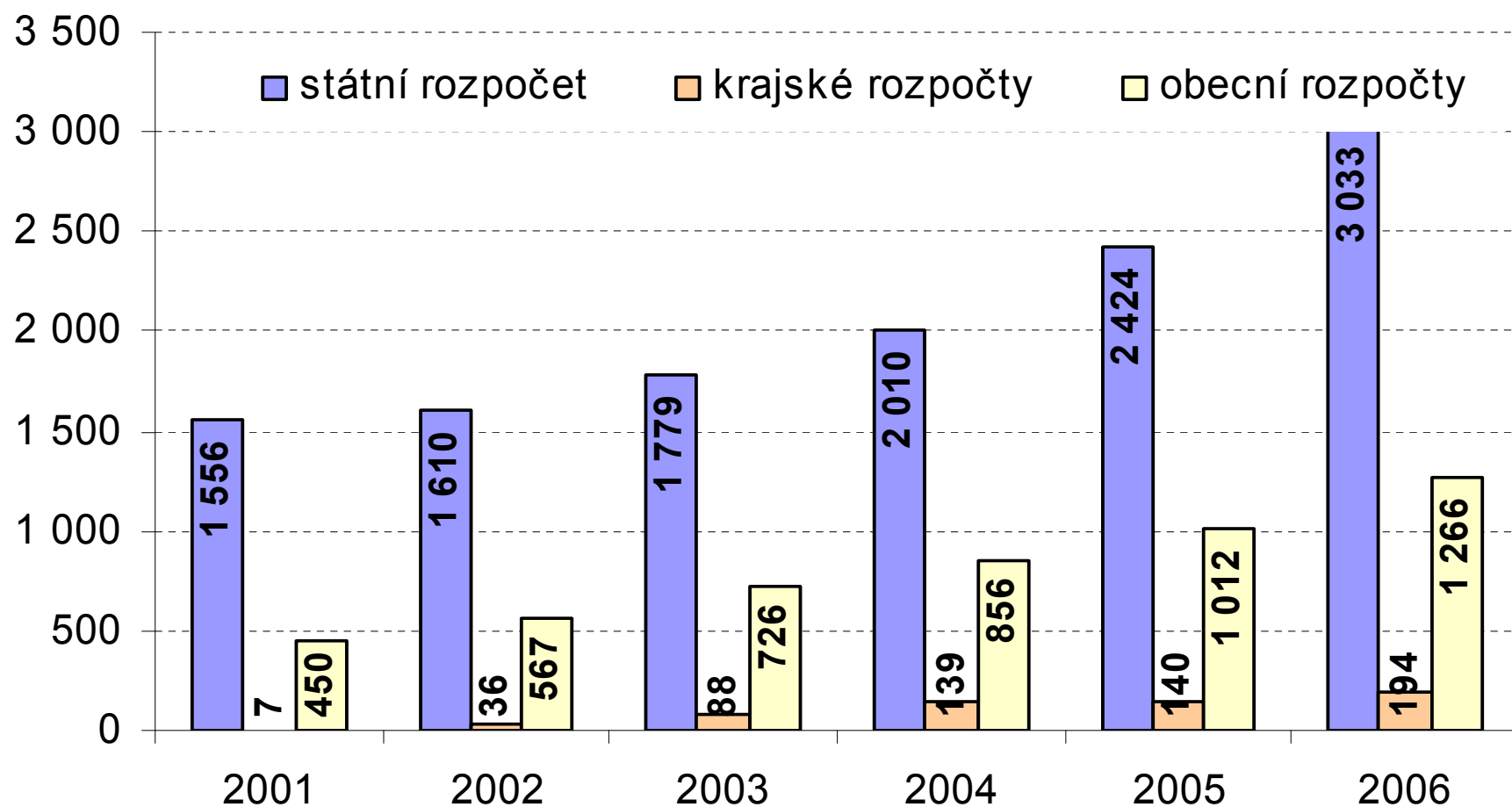
Vývoj finančních prostředků plynoucích do oblasti vzdělávání (v mil. Kč) a struktura podle příjemců

Neziskové organizace ve veřejných službách

Veřejné služby v oblasti sportu

Výše poskytnutých finančních prostředků skupině NNO z veřejných rozpočtů (v mil. Kč) na oblast tělovýchovy, sportu a volnočasových aktivit

Neziskové organizace ve veřejných službách

Veřejné služby v oblasti kultury

Veřejné služby v kultuře

V zákoně č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a změně některých souvisejících zákonů jsou v § 2 vymezeny **veřejné kulturní služby** jako

- služby spočívající ve zpřístupňování umělecké tvorby a kulturních dědictví veřejnosti a v získávání, zpracování, ochraně, uchovávání a zpřístupňování informací, které slouží k uspokojování kulturních, kulturně výchovných nebo kulturně vzdělávacích potřeb veřejnosti. V § 3 téhož zákona se pak konstatuje, že MK může pro potřeby podpory kultury a k zajištění poskytování veřejných kulturních služeb zřídit státní příspěvkovou organizaci.

Poskytovatelé služeb v kultuře dle jednotlivých oborů (sledováno NIPOS):

- » audiovizuální díla,
- » divadla,
- » galerie (muzea výtvarných umění), muzea a památníky,
- » hudební soubory,
- » hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelny,
- » knihovny,
- » neperiodické publikace,
- » památkové objekty,
- » periodický tisk,
- » výstavní činnost v oblasti profesionálního výtvarného umění a architektury.

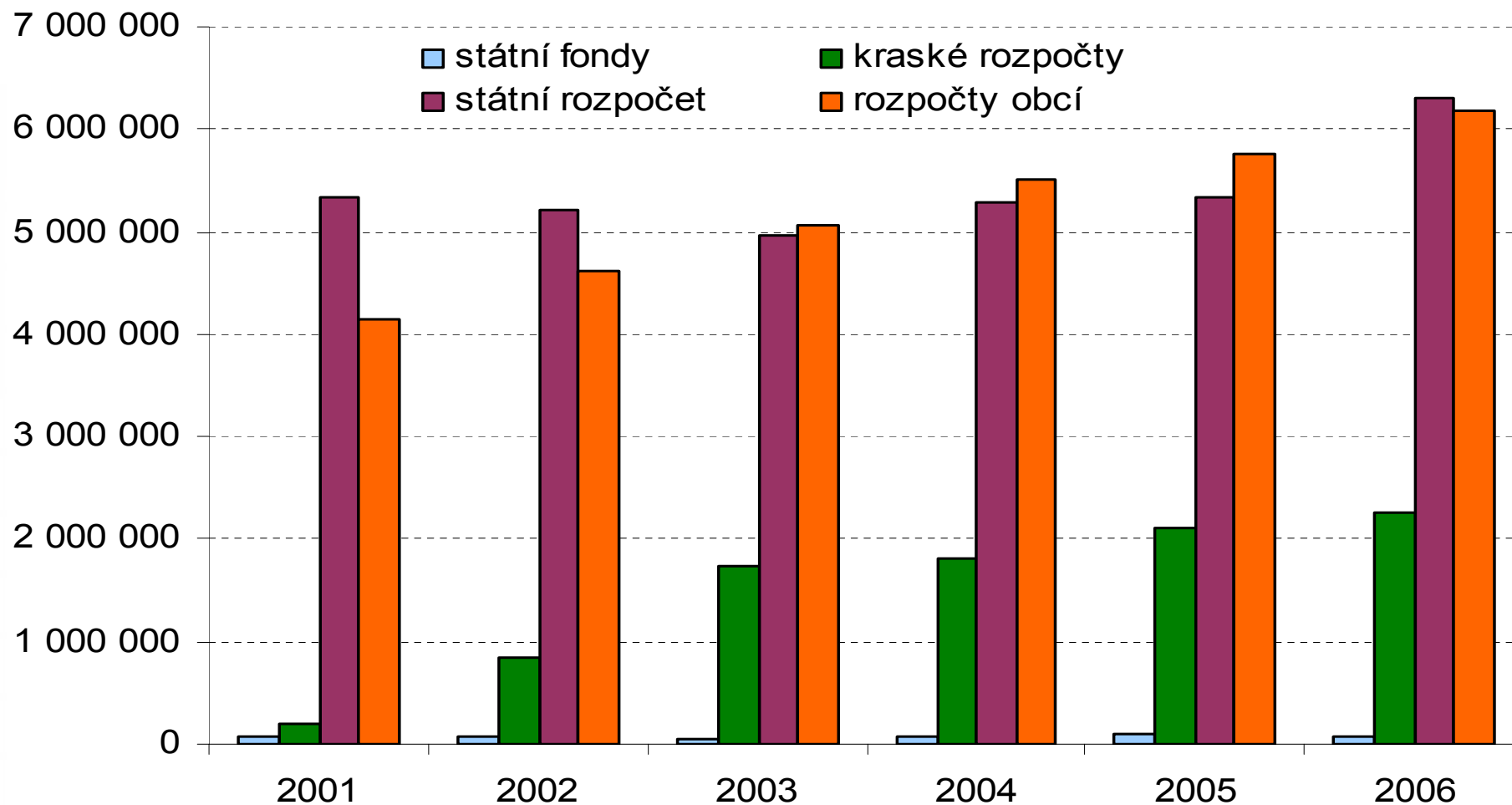
Poskytovatelé kulturních služeb

poskytovatel		Audiovizuální díla	Divadla	Galerie, muzea ...	Hudební soubory	Hvězdárny a planetária	Knihovny	Památk.obj.	Výstavní č. prof.VU a Ar
VERE	Příspěvkové organizace obcí a měst	---	40	208	10	20	5905	71	81
	Příspěvkové organizace kraje	---	2	94	1	13	13		
	Příspěvkové organizace státu (nejen MK)	9	7	31	2	---	2	114	1
	Veřejnoprávní instituce	---	---	---	1	---	---	---	---
oNO	Veřejná vysoká škola	---	---	---	---	1	---	---	6
	Nadace a nad. fondy	---	2	---	---	---	---	---	10
NNO	Občanská sdružení	1	28	37	6	8	---	3	32
	Obecně prospěšné společnosti	2	4		3	1	---	3	15
	Církev a účelová zařízení církví	---	---	---	---	---	---	28	6
Zisk	Obchodní společnosti v soukromém vlastnictví	65	12	49	2	---	---	45	61
	Podnikatelské subjekty – fyzické osoby	22	26		5	---	---		106
	Soukromé fyzické osoby	---	---	---	---	8	---	---	---

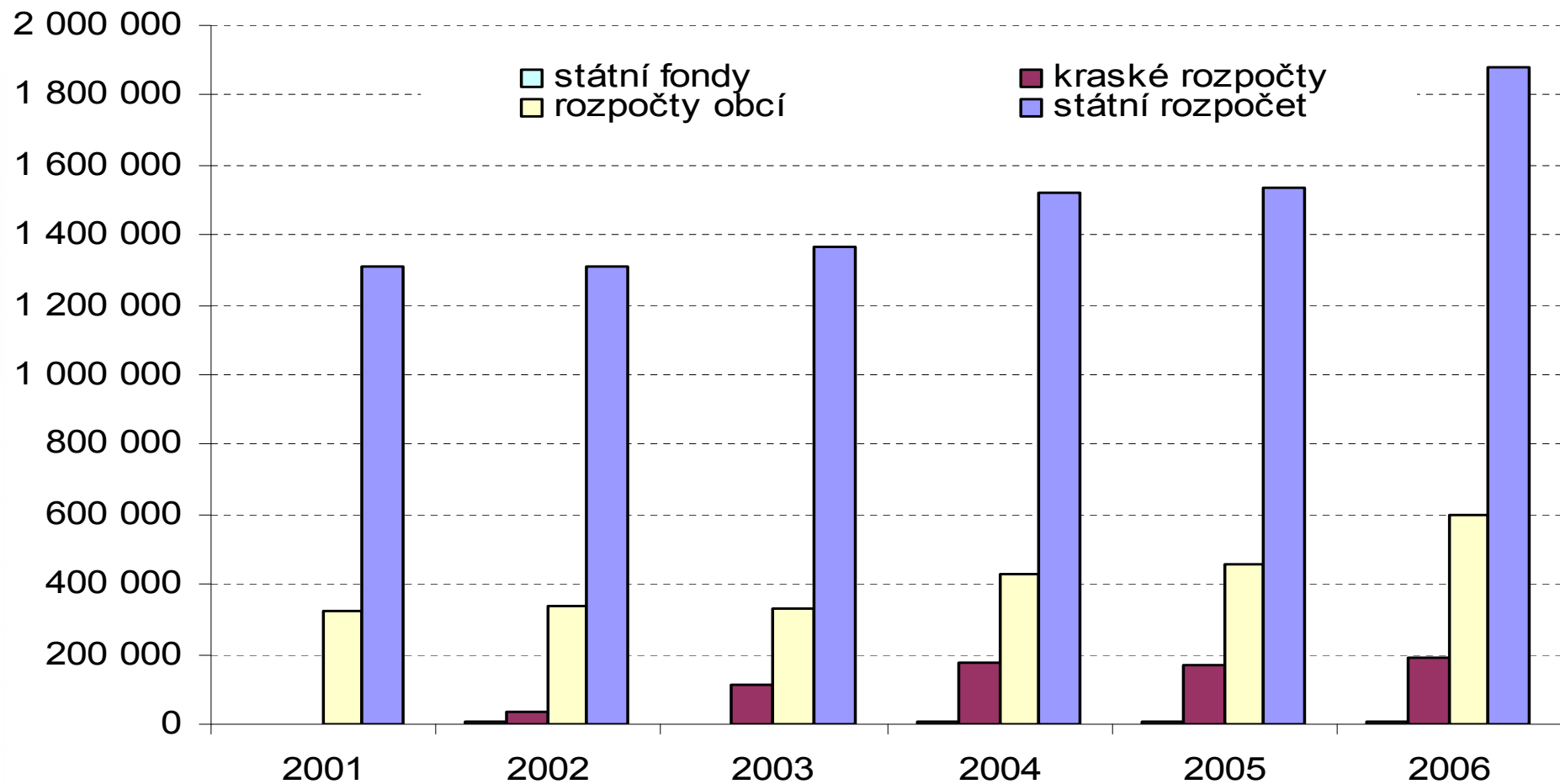
Kulturní služby podle skupin poskytovatelů

Obor kultury	VERE	oNO + NNO	ZISK	CELKEM
Audiovizuální díla	9 (9,1 %)	3 (3,1 %)	87 (87,9 %)	99 (100 %)
Divadla	49 (40,5 %)	34 (28,1%)	38 (31,4 %)	121 (100 %)
Galerie, muzea	333 (79,5 %)	37 (8,8 %)	49 (11,7 %)	419 (100 %)
Hudební soubory	14 (46,7 %)	9 (30,0 %)	7 (23,3 %)	30 (100 %)
Hvězdárny a planetária	33 (64,7 %)	10 (19,6 %)	8 (15,7 %)	51 (100 %)
Knihovny	5920 (100,0 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	5920 (100 %)
Památkové objekty	185 (70,1 %)	34 (12,3 %)	45 (17,1 %)	264 (100 %)
Výstavní činnost v profesionálním výtvarném umění a architektuře	82 (25,8 %)	69 (21,7 %)	167 (52,5 %)	318 (100 %)
CELKEM	6625 (91,7 %)	196 (2,7 %)	401 (5,6 %)	7222

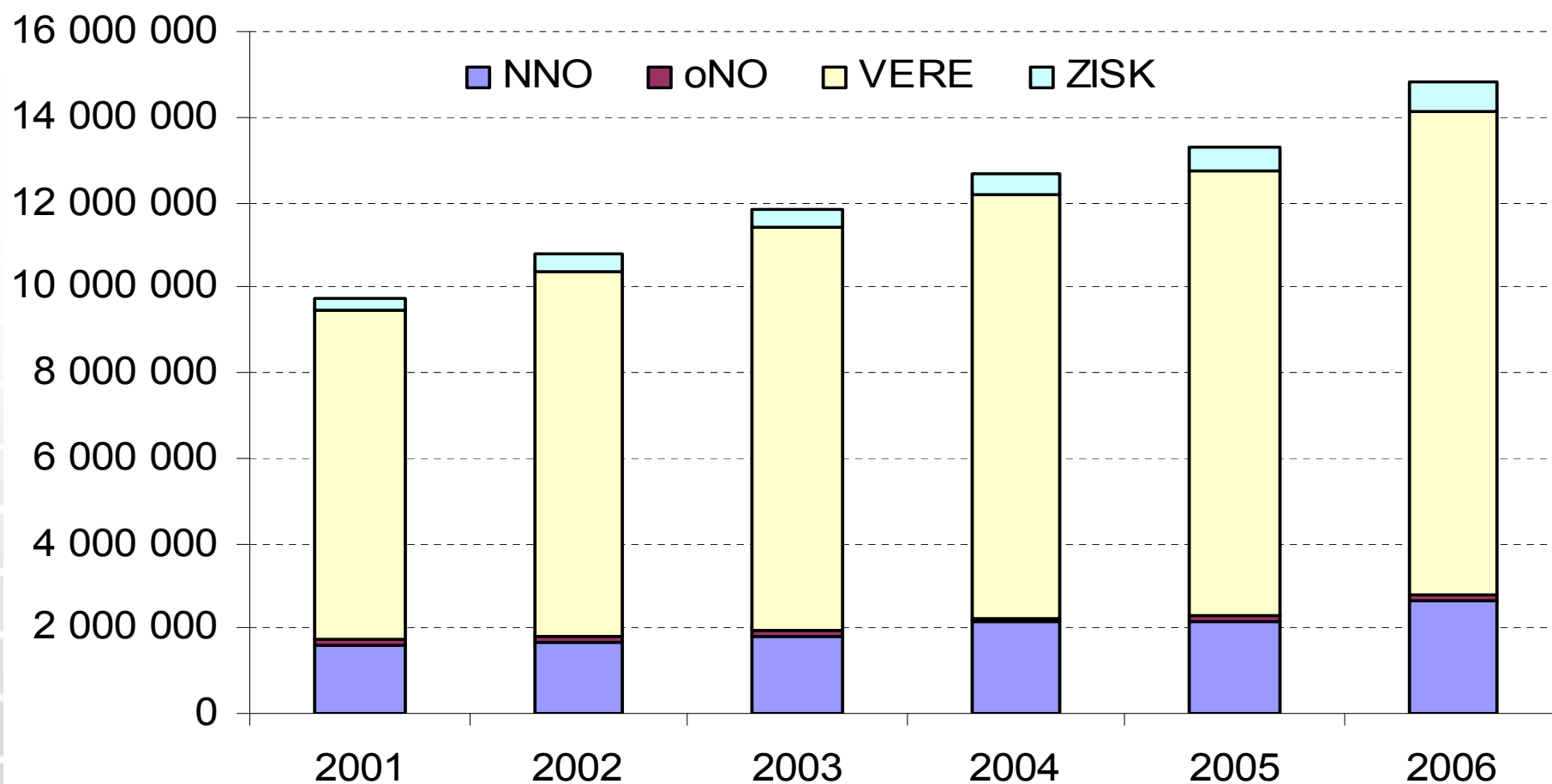
Vývoj finančních prostředků poskytnutých na oblast kultury z veřejných rozpočtů (v tis. Kč)

Vývoj finančních prostředků na oblast kultury z veřejných rozpočtů poskytnutých skupině NNO (v tis. Kč)

Vývoj finančních prostředků plynoucích do oblasti kultury (v tis. Kč,) a struktura podle příjemců

Neziskové organizace ve veřejných službách

Sociální služby

Sociální služby

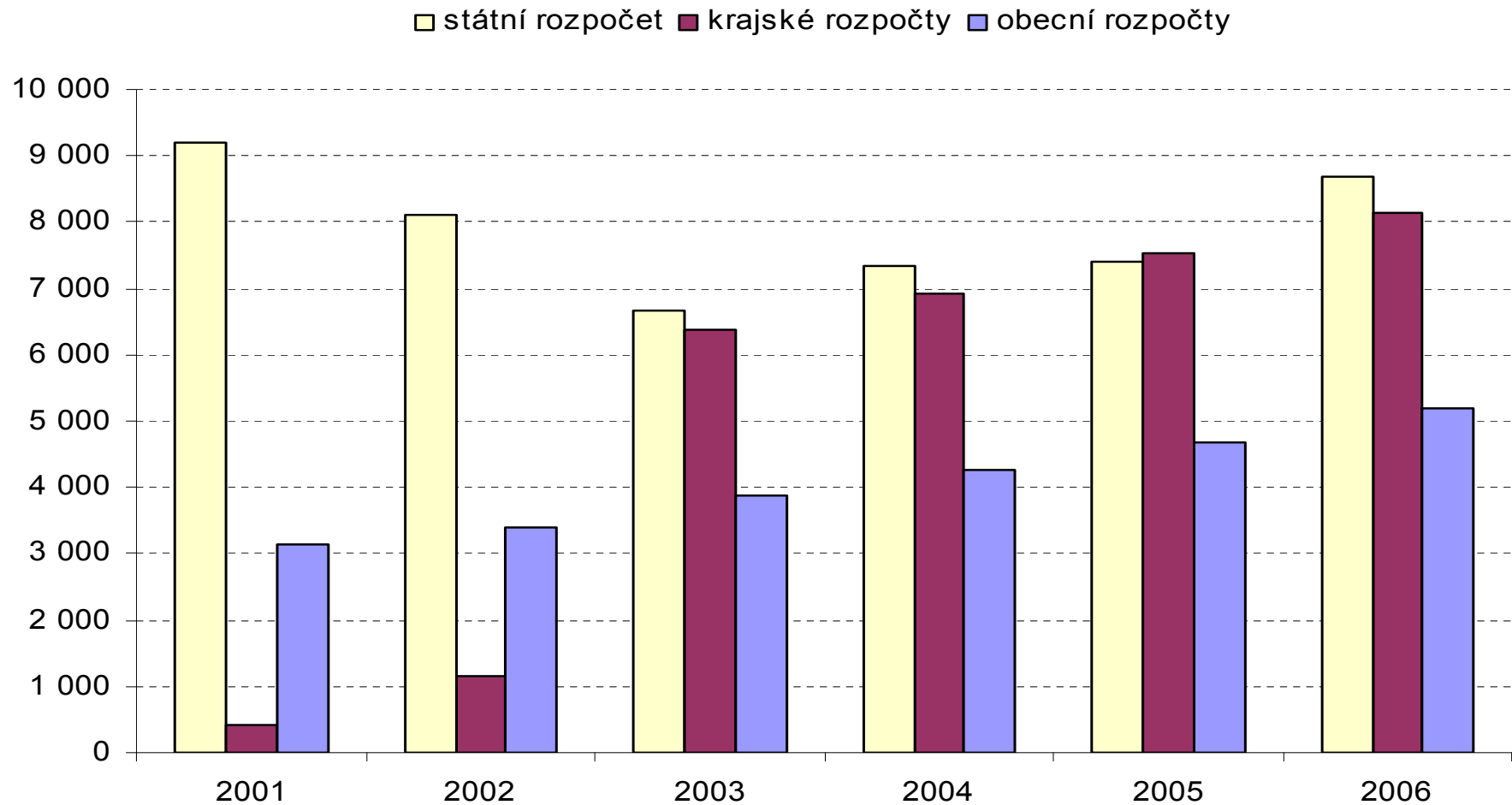
Upraveno zákonem č. 108/2006 Sb. O sociálních službách

- Sociální poradenství
- Služby sociální péče
- Služby sociální prevence

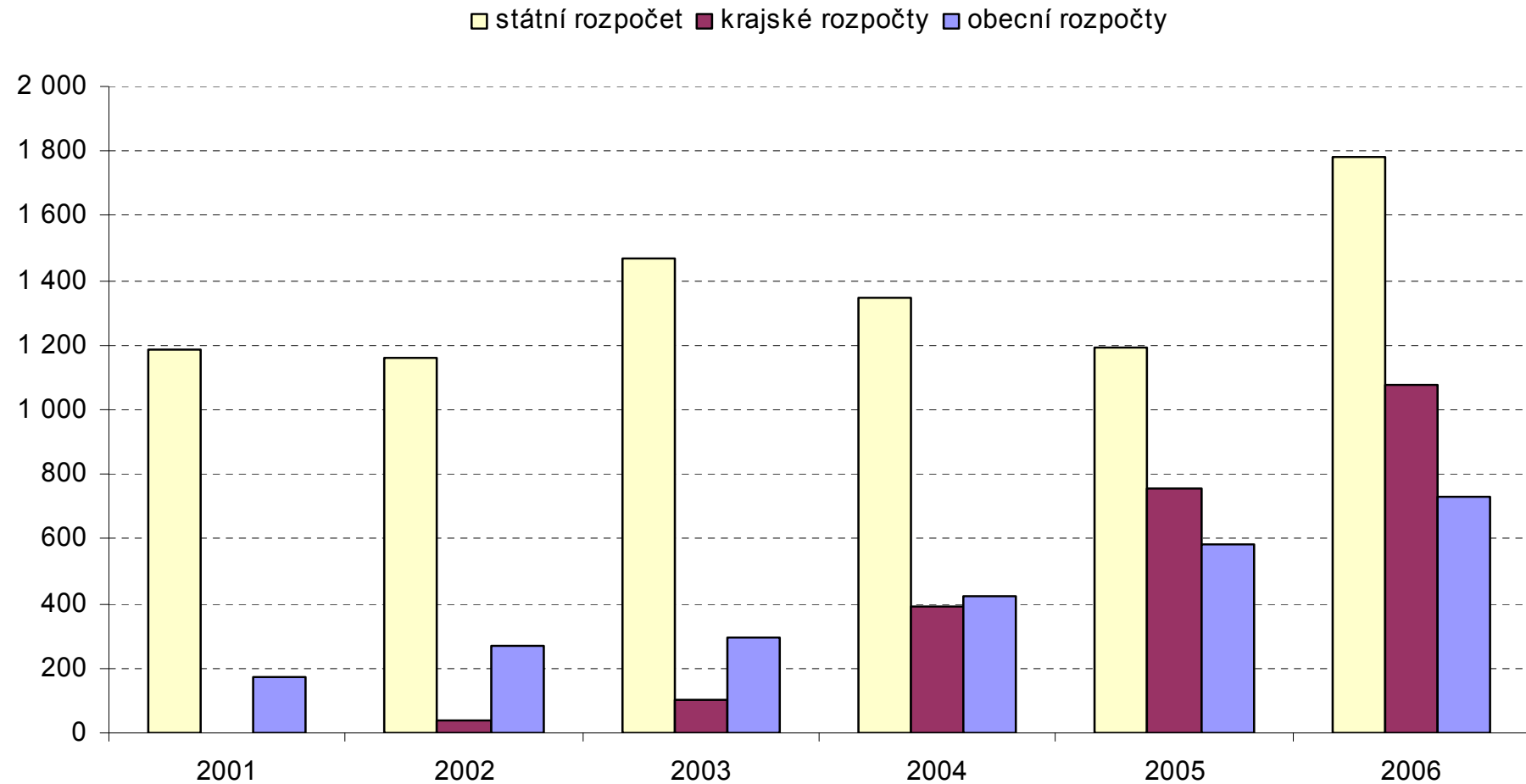
Poskytovatelé sociálních služeb

- Občan
- Rodina
- Zájmová občanská sdružení
- Dobročinné neziskové organizace
- Mezinárodní humanitární organizace
- Obec
- Kraj
- Stát

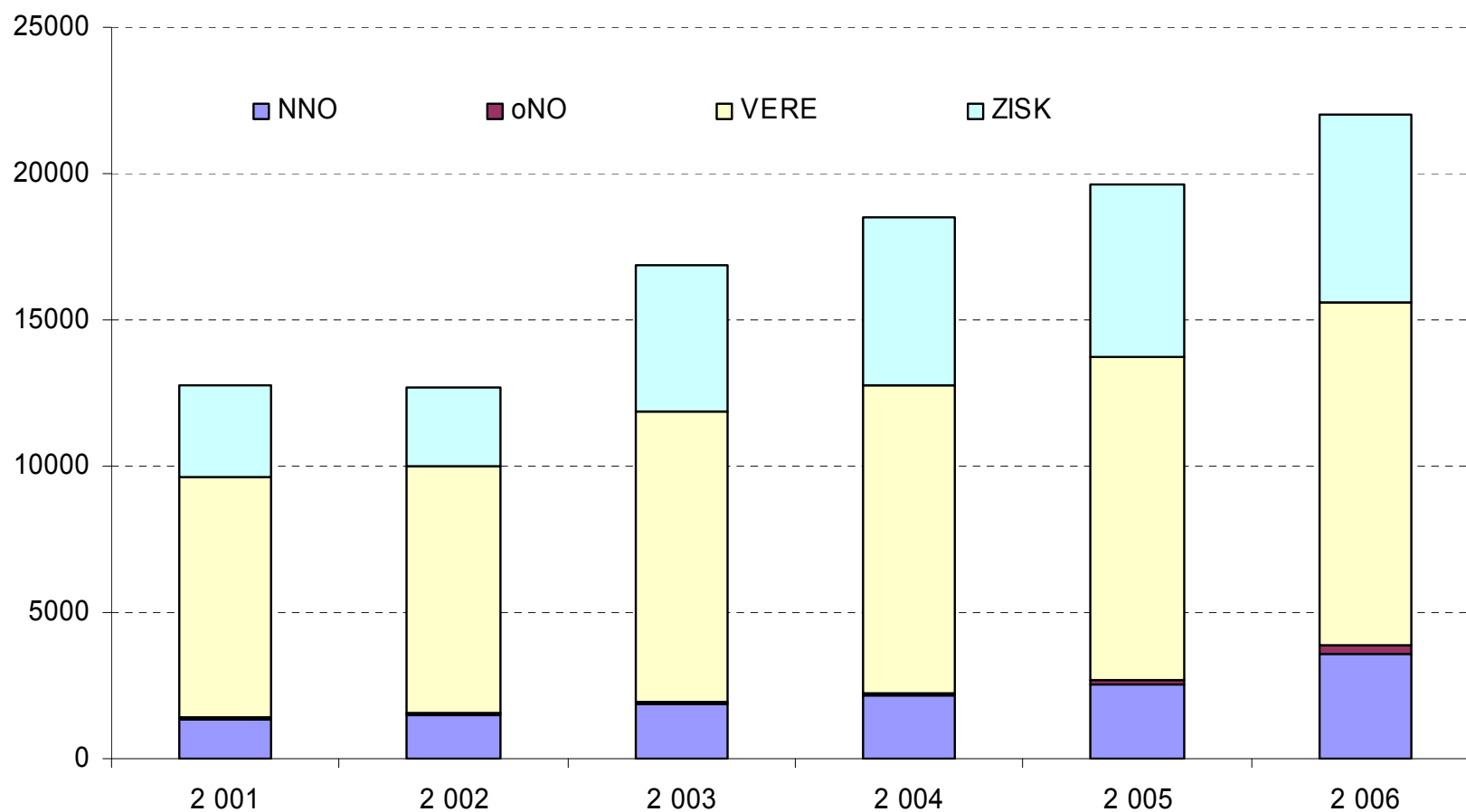
Finanční prostředky do oblasti sociálních věcí z jednotlivých veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Finanční prostředky poskytnuté NNO z jednotlivých veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Vývoj finančních prostředků plynoucích do oblasti sociální péče (v mil. Kč,) a struktura podle příjemců

Druh zařízení	CELKEM	Státní	krajské	obecní	NNO	Podíl NNO (v %)
Domov důchodců	381	0	178	149	54	14,2
Domov - pension pro důchodce	151	0	27	108	16	10,6
DD + DPD společné zařízení	11	1	2	8	0	0,0
Ústav pro TP dospělé občany	8	1	4	1	2	25,0
Ústav pro TP dospělé občany s přidruženým MP	7	0	5	1	1	14,3
Ústav pro TP občany s více vadami	5	0	1	4	0	0,0
Ústav pro SP dospělé občany	2	1	0	1	0	0,0
Ústav pro MP dospělé občany	84	0	65	12	7	8,3
Ústav pro chronické alkoholiky a toxikomany	8	0	5	0	3	37,5
Ústav pro chronické psychotiky a psychopaty	8	0	7	0	1	12,5
Ústav pro TP mládež	2	1	1	0	0	0,0
Ústav pro TP mládež s přidruženým MP	18	1	8	2	7	38,9
Ústav pro TP mládež s více vadami	12	0	1	3	8	66,7
Ústav pro MP mládež	128	1	80	36	11	8,6
Vesničky SOS	2	0	0	0	2	100,0
Domov pro matky s dětmi	54	0	1	16	37	68,5
Azylové domy	77	0	5	30	42	54,5
Domy na půl cesty	16	0	2	1	13	81,3
Noclehárny	9	0	0	3	6	66,7
Zařízení pro denní pobyt osob bez přístřeší	6	0	0	2	4	66,7
Charitní domov pro řeholnice (obdoba DD)	18	0	0	0	18	100,0
Ostatní zařízení	103	0	1	12	90	87,4
CELKEM Česká republika	1 110	6	393	389	322	29,0

Problematika zabezpečování veřejných služeb
 Šlapanice, 25. – 26. října 2007

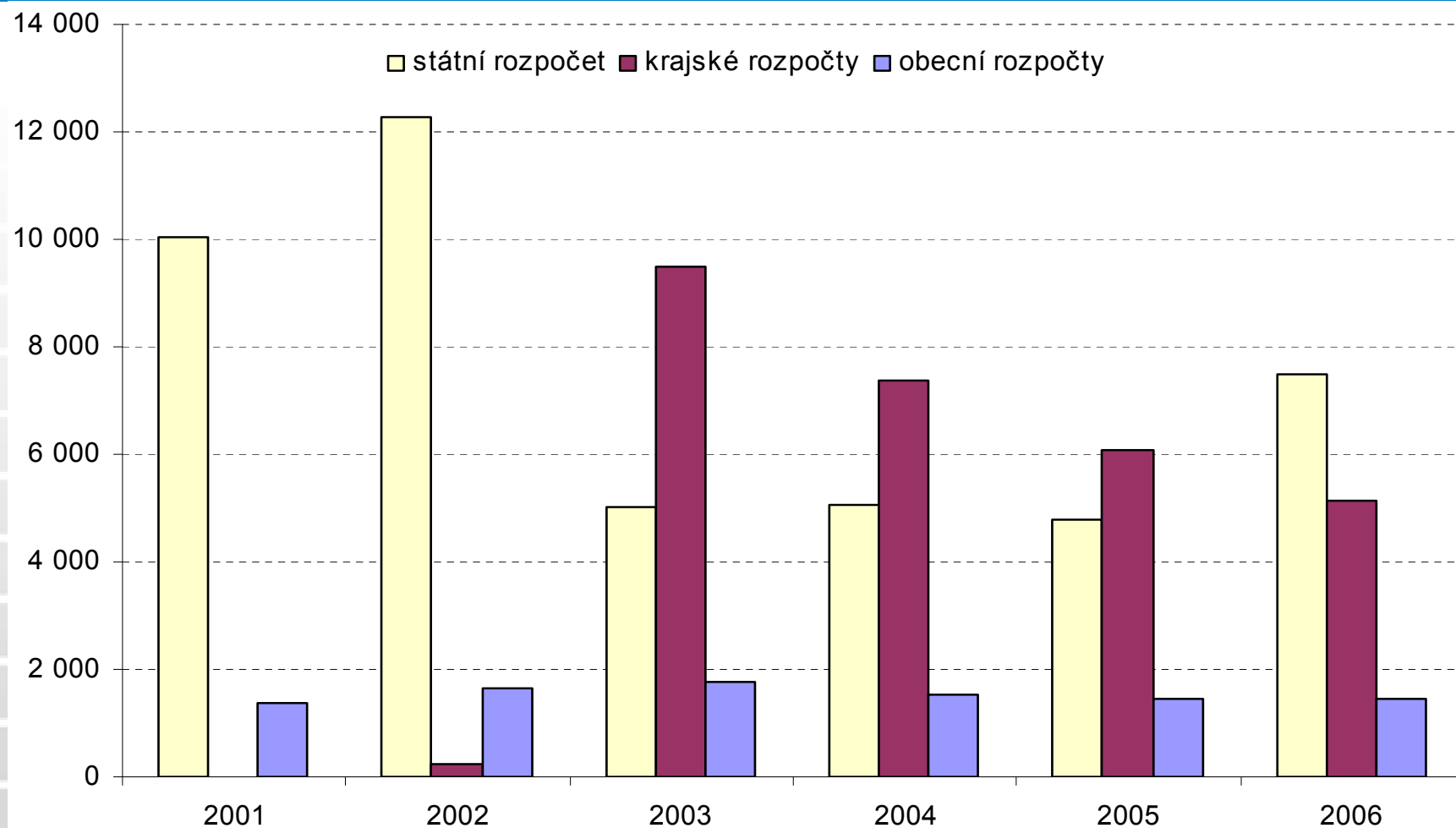
Neziskové organizace ve veřejných službách

Veřejné služby ve zdravotnictví

Struktura zdravotnických institucí

- Ministerstvo zdravotnictví
- VZP a ostatní zdravotní pojišťovny
- Zdravotnická zařízení
 - Státní a nestátní
 - Lůžková a ambulantní
 - Smluvní a nesmluvní zdravotnická zařízení
 - Lékárny
 - Zvláštní dětská zařízení

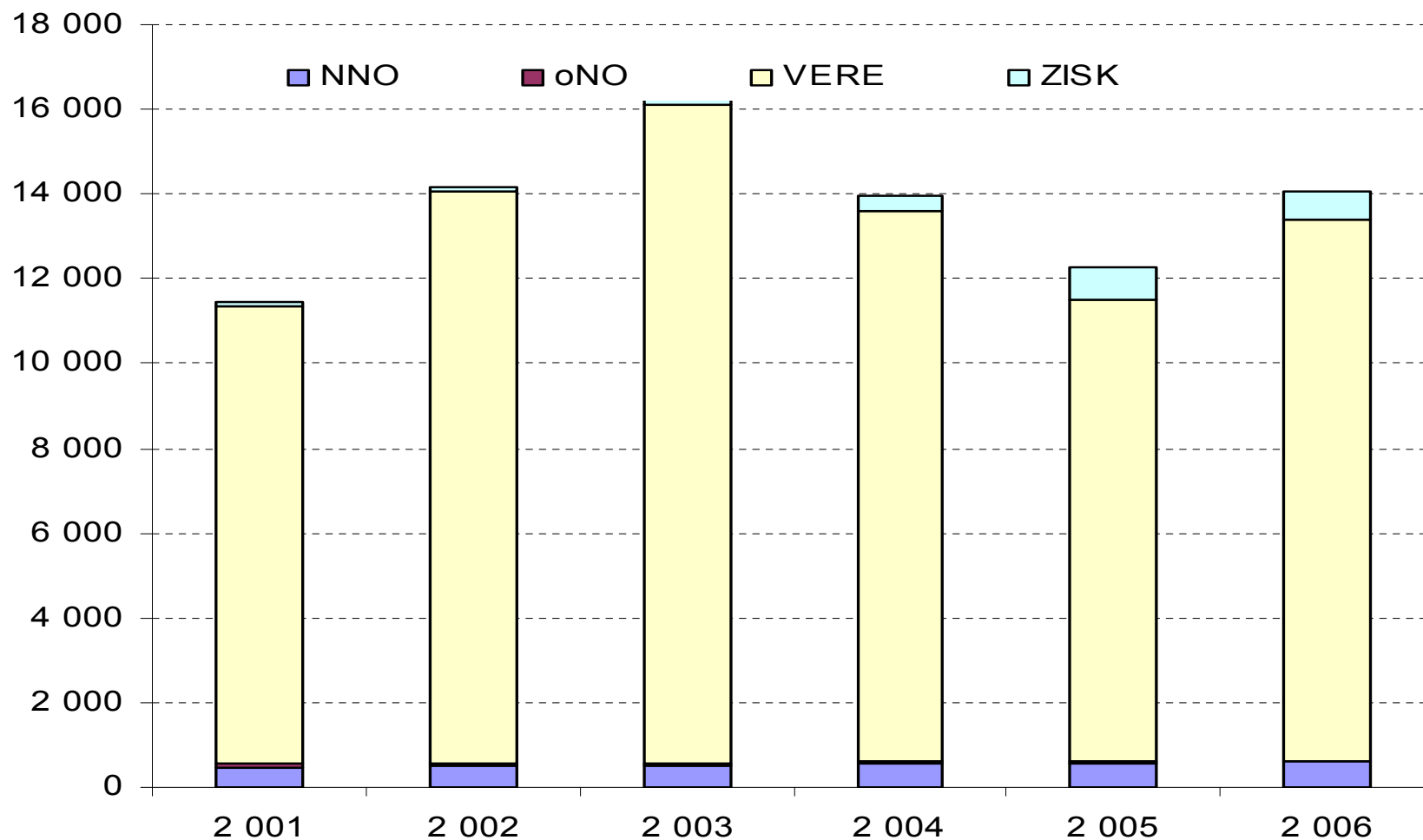
Finanční prostředky do oblasti zdravotnictví z veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Finanční prostředky NNO z jednotlivých úrovní veřejné správy (v mil. Kč)

Vývoj finančních prostředků plynoucích do oblasti zdravotnictví (v mil. Kč,) a struktura podle příjemců

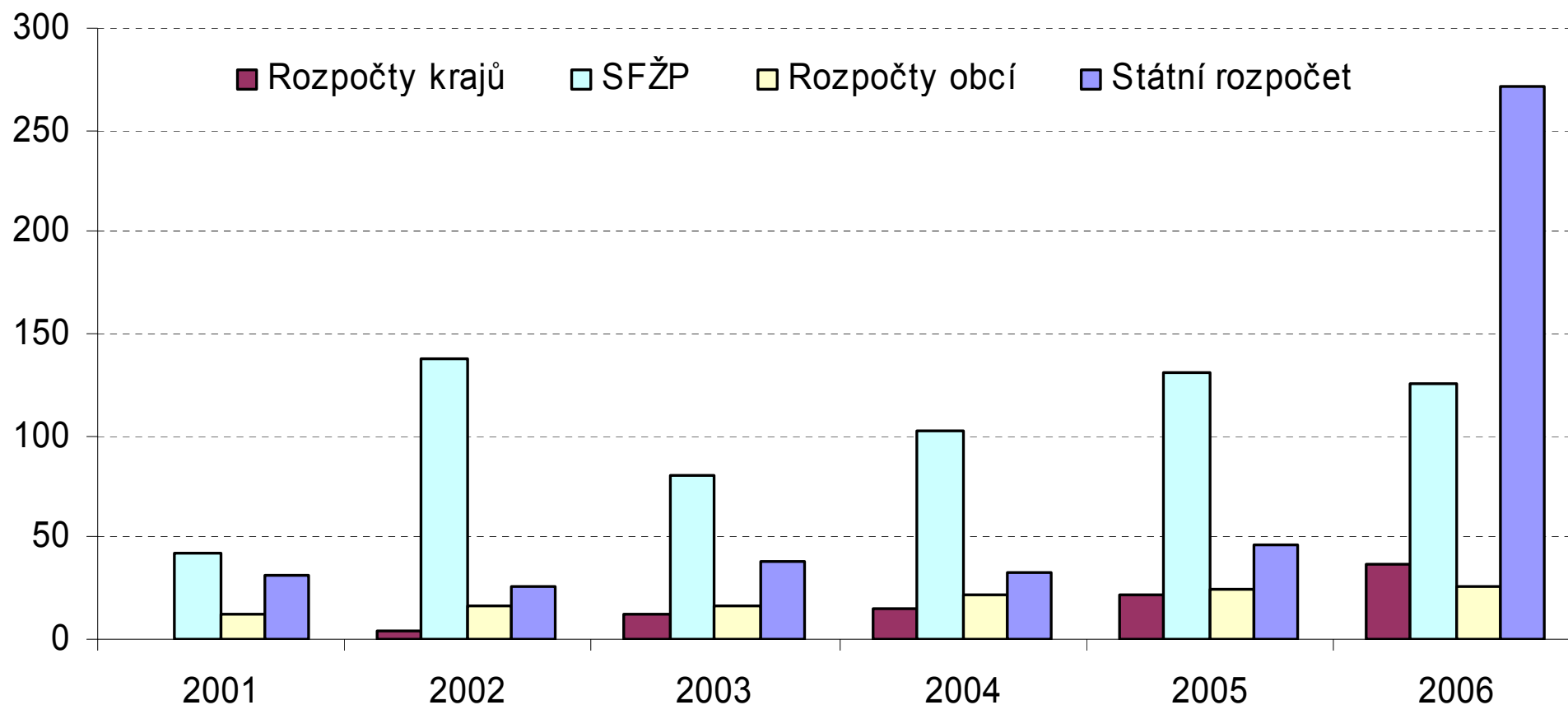
Neziskové organizace ve veřejných službách

Veřejné služby v ochraně a tvorbě životního prostředí

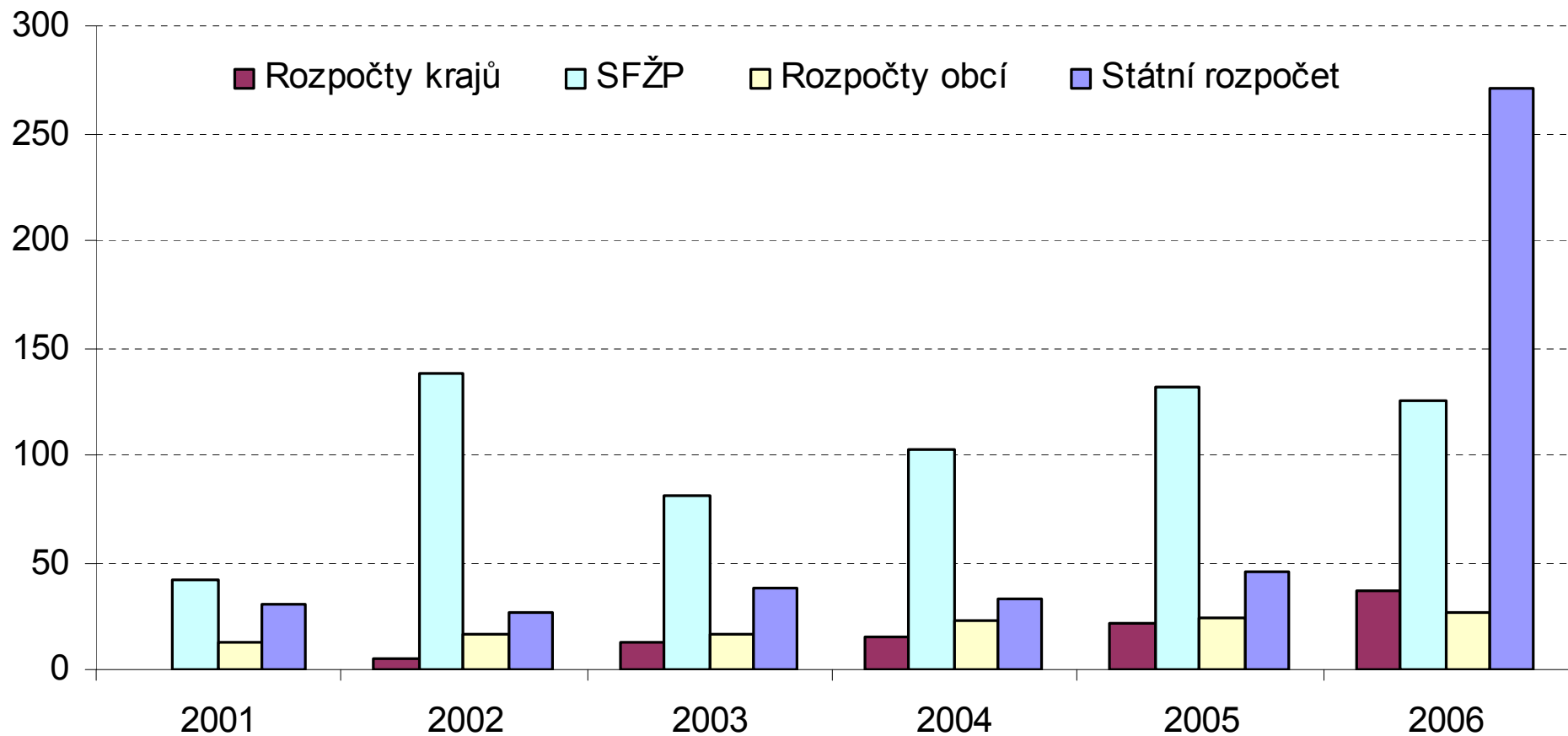
Poskytovatelé environmentálních služeb

Poskytovatelé		Technické služby	Ochrana, přírody a krajiny	EVV O	Poskytování informací	Věda a výzkum	Ostatní služby	Kontrola
STÁT	Obce a města	X	X	X	X	---	X	X
STÁT	Svazky obcí	X	X	X	X	---	X	X
STÁT	Kraje	X	X	X	X	---	X	X
STÁT	ČR – prostřednictvím organizačních složek státu	---	X	X	X	---	X	X
VERE	Příspěvkové organizace a organizační složky obcí, měst, krajů a státu	---	X	X	X	X	X	X
VERE	Státní podniky a státní organizace	X	X	---	X	---	---	---
oNO	Veřejné školy	---	X	X	X	X	---	X
NNO	Obecně prospěšné společnosti	---	X	X	X	---	X	X
NNO	Občanská sdružení	---	X	X	X	---	X	X
ZISK	Obchodní společnosti vlastněné majoritně či částečně obcemi či jinými veřejnoprávními subjekty	X	X	X	X	---	---	--
ZISK	Obchodní společnosti v soukromém vl.	X	X	-	---	---	---	--
ZISK	Podnikatelské subjekty – fyzické osoby	X	X	---	---	---	---	---
ZISK	Fyzické osoby – nepodnikatelé	---	X	X	---	---	X	X

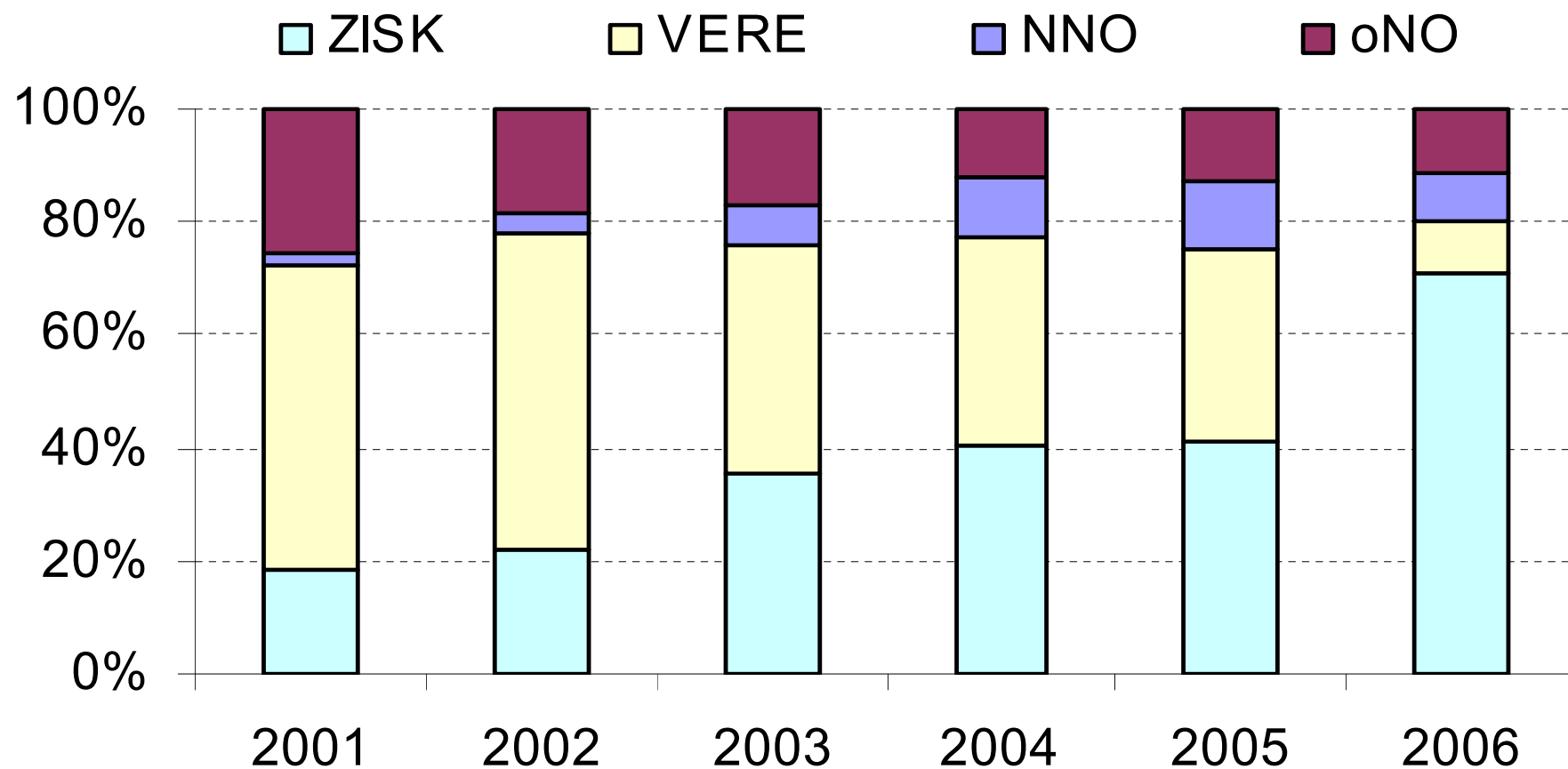
Vývoj finančních prostředků poskytnutých na oblast ochrany ŽP z veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Vývoj finančních prostředků poskytnutých na oblast ochrany ŽP skupině NNO z veřejných rozpočtů (v mil. Kč)

Vývoj finančních prostředků plynoucích do oblasti ochrany ŽP (v mil. Kč,) a struktura podle příjemců

Vybraná zjištění z odvětvových statistik

- Více než 20 % divadel je zřizováno neziskovými organizacemi. Jedná se o malá divadla, jejichž podíl na počtu sedadel je pouze 3,5 % a počet zaměstnanců nečiní ani 2,5 % z celkového počtu zaměstnanců. Podíl na počtu odehraných představení je 11,26 %.
- Neziskové organizace zřizují více než jednu čtvrtinu všech zařízení sociálních služeb. Kapacita těchto zařízení však představuje pouze 11 %. Zařízení sociálních služeb zřízená neziskovými organizacemi se především zabývají činnostmi pro specifické skupiny obyvatel (uprchlíky, nezaopatřené matky s dětmi, osoby bez přístřeší apod.)..

- Podíl neziskových organizací na počtu vysokých škol je více než 25 %. Avšak podíl na celkovém počtu studentů vysokých škol činní pouze 6 %. Tyto vysoké školy se zabývají hlavně vzděláváním v distanční a kombinované formě (přes 15 %), a to především v bakalářském studiu (25 %).

- V roce 2004 bylo církvemi zřízeno pouze 1,13 % zdravotnických organizací. Církve se nevíce podílejí na zřizování hospiců, kde jejich podíl činí 45,45 %.
- Pouze 3,21 % pracovišť výzkumu a vývoje bylo v roce 2004 neziskovými organizacemi. Jedná se o malá pracoviště do 9 zaměstnanců v oblasti sociálních a humanitních věd.
- Podíl sborů dobrovolných hasičů na počtu jednotek požární ochrany je 96,12 %. Tyto sbory dobrovolných hasičů zasahovaly téměř u 18 % všech zásahů (podíl na zásazích u živelných pohrom činí 40,44 %), kde největší podíl měly u činností: doprava pitné vody a potravin k přežití (60,87 %), záloha na místě (59,56 %), čerpání a odčerpávání vody (45,39 %) a požární asistence (40,26 %).

Dosavadní dílčí závěry:

- Neziskové organizace se většinou nepodílejí na zabezpečení celého rozsahu veřejné služby, ale pouze na zajištění *specifické služby v rámci daného odvětví*.
- Průzkum odvětvových statistik byl prvním krokem ve zkoumání zabezpečování veřejných služeb neziskovými organizacemi, který je nutné podpořit studiem existujících veřejných politik, legislativního rámce a používanými systémy financování v jednotlivých odvětvích. Teprve pak bude možné získat celkový pohled na neziskové organizace při zabezpečování veřejných služeb.
- Pro vyjádření podílu neziskových organizací na zabezpečování veřejných služeb sloužily údaje z odvětvových statistik. Nejedná se o úplný výčet odvětvových statistik, ani o úplný výčet veřejných služeb:
 - neziskové organizace se nepodílejí na zabezpečování všech veřejných služeb (doprava, obrana, služby technické infrastruktury, spoje);
 - některé odvětvové statistiky neposkytují informace o institucionálním zabezpečení veřejných služeb (životní prostředí, zaměstnanost).

autorský kolektiv

- Ing. Marie Hladká – kapitola 8, 12.
- Ing. Vladimír Hyánek, Ph.D. – kapitola 1, 2, 3, 11, Slovo závěrem.
- Ing. Barbora Kaplanová – kapitola 10.
- Ing. Ladislav Kavřík – kapitola 10.
- Ing. Martin Křivánek – kapitola 4, 5, 11.
- Ing. Zuzana Prouzová – kapitola 1, 4, 5, 12.
- Ing. Markéta Řežuchová – kapitola 2, 11.
- Ing. Mgr. Jana Soukopová, Ph.D. – kapitola 10.
- Mgr. Simona Škarabelová, Ph.D. – kapitola 1, 6.
- Mgr. Jiří Špalek, Ph.D. – kapitola 4, 5.
- Ing. Mirka Wildmannová, Ph.D. – kapitola 7, 9.

Technická spolupráce:

- Ing. Marie Hladká
- Ing. Martin Křivánek